

Mirosława Pałaszewska, Olga Świerzewska

Pamiętki związane z rocznicami Konstytucji 3 Maja w zbiorach Muzeum Niepodległości

---

Niepodległość i Pamięć 7/1 (16), 141-153

2000

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Mirosława Pałaszewska, Olga Świerzevska

Pamiętki związane z rocznicami Konstytucji 3 Maja w zbiorach Muzeum Niepodległości

W zbiorach Muzeum Niepodległości znajdują się także pamiętki związane z obchodami rocznic uchwalenia Konstytucji 3 Maja. Udało się zgromadzić kilka medali (dwa z nich zostały wybite w stulecie w 1891 roku w Norymberdze i w Krakowie). Posiadamy także żetony i znaczki wydawane w poszczególnych latach. Do naszych zbiorów trafiły znaczki i cegiełki wydawane przez Towarzystwo Szkół Ludowych i Polska Macierz Szkolną.

Interesująca jest cegiełka o nominale 10 rubli wydana konspiracyjnie we Lwowie w maju 1945 roku nakładem "Słowa Polskiego". Jako drukarnia figuruje podana fikcyjnie Drukarnia Narodowa w Krakowie. Z czasów najnowszych należy odnotować program koncertu w rocznicę Konstytucji 3 Maja przygotowany przez Filharmonię imienia Romualda Traugutta kierowaną przez Tadeusza Kaczyńskiego (zmarłego w 1999 roku), który przekazał do naszych zbiorów programy poszczególnych koncertów Filharmonii.

Najwcześniejsza odezwa "Uczcijmy pamięć Konstytucji Trzeciego Maja" podpisana przez Henryka Sienkiewicza pochodzi z 1916 roku. Od pani Izabeli Korsak z Warszawy otrzymaliśmy druki ulotne o obchodach rocznicy Konstytucji 3 Maja w Mińsku w 1917 roku.

Osobna historia to plakaty. Do 1980 roku oficjalnie nie obchodzono Święta 3 Maja. Pierwsze plakaty powojenne związane ze świętem Trzeciego Maja zgromadzone w naszych zbiorach pochodzą z 1981 roku. Początkowo wydawane były przez Stronnictwo Demokratyczne pod hasłami *3 Maja Świętem Stronnictwa Demokratycznego*. W tym samym roku pojawiły się plakaty wydane przez NSZZ "Solidarność".

GRAFIKA

1. WG OBRAZU JANA MATEJKI, RYT. FELIKS JASIŃSKI, WSPÓŁAU- TOR RYTU VOLLATTON, Ogłoszenie Konstytucji 3 Maja 1791 Akwaporta, 40,5x66,7 cm Gr. 1851	2. AUTOR NIEZNANY, Stanislas Konar- ski, z albumu "La Pologne" L. Chodźki, 1835-40 niesygn. Staloryt, 27,5x22,3 cm Gr. 2120

3. RYS. GŁOWACKI, LITOGR. JAN FELIKS PIWARSKI, Hugo Kollataj
Litografia, 26x16,5 cm
Gr. 11923
1750-1812, [ok. 1830]

PLAKATY

4. MARCIN MROSZCZAK, 3 Maja 1791 3 Maja 1981 "Solidarność", 1981
proj. graf. Marcin Mroszczak
offs., 48x67 cm
Pl. 5324
5. WŁODZIMIERZ MORAWSKI, foto ZBIGNIEW NOWAK, W rocznicę uchwalenia Konstytucji 3-go Maja, 1981
proj. graf. Włodzimierz Morawski, foto Zbigniew Nowak
offs., 48x68 cm
Pl. 5351
6. WŁODZIMIERZ TERECHOWICZ, 3 Maja Święto Stronnictwa Demokratycznego, 1981
sygn.: "Terechowicz"
offs., 98x68 cm
Pl. 5320
7. JERZY NAPIERACZ, Witaj Majowa Jutrzenko, 1982
sygn.: "Jerzy Napieracz 82"
offs., 68x48 cm
Pl. 6142
8. ZOFIA KAWALEC-ŁUSZCZEWSKA, 3 Maja święto Stronnictwa Demokratycznego, 1982
sygn.: "Zofia Kawalec-Łuszczewska"
offs. 97x67 cm
Pl. 5513
9. AUTOR NIEZNANY, wg projektu grafiki Kazimierza Wojniakowskiego, Ogłoszenie Konstytucji 3 Maja. 3 Maja Rocznicą uchwalenia Konstytucji. 3 Maja świętem Stronnictwa Demokratycznego, 1983
niesygn.
offs. 98x67 cm
Pl. 5700
10. JANUSZ SZYMAŃSKI-GLANC, 192 rocznica uchwalenia Konstytucji 3 Maja, 1983
sygn.: "J. Szymański-Glanc"
offs. 48x67 cm
Pl. 5689
11. JERZY NAPIERACZ, Konstytucja 3 Maja Wybitne dzieło europejskiego i polskiego parlamentaryzmu, 1984
proj. graf. Jerzy Napieracz
offs. 68x48 cm
Pl. 6141
12. ZYGMUNT PODGÓRSKI, 194 rocznica uchwalenia Konstytucji 3 Maja, 1985
sygn. "Zygm. Podgórski 85"
offs. 68x48 cm
Pl. 6569
13. [WŁODZIMIERZ TERECHOWICZ?], 3 Maja Święto Stronnictwa Demokratycznego, 1986
niesygn.
offs. 97x66 cm
Pl. 6448
14. SŁAWOMIR IWAŃSKI, 3 Maja, 1987
proj. graf. Sławomir Iwański
offs. 48x67 cm
Pl. 7130
15. B. GILEWICZ, 3 Maja Święto Stronnictwa Demokratycznego, 1988
sygn.: "B. Gilewicz"
offs. 96x67cm
Pl. 7086
16. AUTOR NIEZNANY, Sejm Czteroletni 1788-1792, 1988
niesygn.
offs. 98x66.5 cm
Pl. 7702

17. PAWEŁ WILCZEK, 3 Maja 1791, 1989
niesygn., w nadruku: proj. graf. Paweł Wilczek
offs. 67x47,5 cm
Pl. 7348
18. ROMAN KALARUS, Święto Konstytucji 3 Maja, 1990
sygn. "Kalarus"
offs. 97x67 cm
Pl. 7839
19. WALDEMAR ŚWIERZY, 1791-1991. 200-lecie Konstytucji 3 Maja, 1991
sygn.: "Świerzy"
offs. 82,5x59,5 cm
Pl. 7744
20. CZESŁAW WOŁOŃSKI, 1791-1991. Konstytucja 3 Maja, 1991
sygn.: "Cz. Wołowski"
offs. 96x67 cm
Pl. 7734
21. IRENEUSZ PARZYSZEK, Podlaskie obchody 200 rocznicy uchwalenia Konstytucji 3 Maja 1791, 1991
proj. graf. Ireneusz Parzyszek
offs. 98x68 cm
Pl. 7875

MEDALE, PŁAKIETKI, CEGIEŁKI

22. JAN, LUDWIK, WOLFGANG LAUEROWIE
Medal jubileuszowy wydany w stuletnią rocznicę Konstytucji 3 Maja 1791
A. W otoku napis: NIECH POKOLENIA POKOLENIOM PODAJĄ PAMIĄTKĘ DNIA TEGO. W środku napis: W STULETNIĄ ROCZNICĘ KONSTYTUCJI 3 MAJA. MDCCCXCI, otoczony wieńcem laurowym.
R. W środku tarcza herbowa Rzeczypospolitej, dookoła na tle orłów polskich promieniście rozmieszczone herby ziem polskich.
Norymberga, 1891
tombak bity, brąz, średnica 7 cm
10965
23. Medal pamiątkowy bity w 100-lecie Konstytucji 3 Maja 1791 r.
A. Postać alegoryczna- Polska z tarczą herbową. W tle panorama Krakowa. W otoku napis: "PAMIĄTKA STULETNIJ ROZCZNYCY"
R. Przedstawiciele trzech stanów podają sobie ręce. U góry napis: " 3 MAJ 1791. WIWAT WSZYSTKIE STANY".
Kraków 1891
brąz bity, średnica 4.2 cm
12791
24. JAN WYSOCKI
Medal bity w brązie dla upamiętnienia pobytu marszałka Francji i Polski Ferdinanda Focha na uroczystościach 3-majowych oraz odsłonięcia pomnika ks. Józefa Poniatowskiego w Warszawie.
A. Popiersie F. Focha, profil lewy, poniżej dwie skrzyżowane buławy marszałkowskie. Przy głowie napis: MARSZAŁEK FRANCJI I POLSKI 3 MAJA 1923 W WARSZAWIE.
R. W środku pomnik Józefa Poniatowskiego i napis: 3.V.1923 ODSŁONIĘCIE POMNIKA W WARSZAWIE. W otoku napis: NACZELNY WÓDZ WOJSK POLSKICH KSIĄŻE JÓZEF PONIATOWSKI MARSZAŁEK FRANCJI.
Warszawa 1923
brąz, średnica 5 cm
12773
25. "Medal 3 Maja" dwustronny, na zawieszce (brak wstążki)
A. Wizerunek orła państwowego w koronie (wzór używany wówczas na monetach). W otoku napis: RZECZPOSPOLITA POLSKA, pod szponami orła dwa romby.
R. W środku napis: 3 MAJ/1925. Poniżej tłoczono numer egzemplarza: 2804.

Odnaczenie państwowe zatwierdzone 25 IV 1925 przez Prezydium Rady Ministrów dla uczczenia Konstytucji 1791. Miało to być odnaczenie nadawane przez Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w dniu święta narodowego 3 maja każdego roku, w uznaniu wybitnie wyróżniających się osób, obywateli RP w swej zwykłej zawodowej pracy. Nieznane są powody zaniechania nadań medalu w następnych latach.

Warszawa 1925 Mennica Państwowa

Srebro, średnica 3 cm

13256

26. ANNA JARNUSZKIEWICZ

Medal wybitny na zamówienie Wojewódzkiego Komitetu Stronnictwa Demokratycznego w Chełmie z okazji XII Kongresu SD, poświęcony Konstytucji 3 Maja.

A: W środku na gładkim tle strona tytułowa Konstytucji, nad nią orzeł w koronie z rozpostartymi skrzydłami, na dole, na poziomym pasie, przecinającym kartę Konstytucji napis: Dnia 3 Maja Rok 1791. W otoku zewnętrznym: WSZELKA WŁADZA SPOŁECZNOŚCI LUDZKIEJ POCZĄTEK SWÓJ BIERZE Z WOLI NARODU.

R: Na wgłębionym, gładkim tle stylizowany orzeł; przez środek na pasie poziomym napis: XII KONGRES SD. 14-17 III 1981; powyżej: ROCZNICA UCHWALENIA/ KONSTYTUCJI 3 MAJA, poniżej: JEST ŚWIĘTEM STRONNICTWA DEMOKRATYCZNEGO; w półkołu na dole: WK SD CHEŁM

sygn. spleciony monogram JA

Warszawa 1981 Mennica Państwowa

tombak bity, patynowany, srebrzony i oksydowany, średnica 7 cm

9850

27. A. PROCAJŁOWICZ (proj.)

Odnaka w kształcie krzyża równoramiennego pokrytego białą emalią. Na krzyż nałożona okrągła odnaka "W rocznicę 3-go Maja" wydana przez Centralne Biuro

Wydawnictw Naczelnego Komitetu Narodowego.

Na obwodzie odznaki wieniec z liści dębowych. W środku napis: "3 Maj 1791. Skarb i Wojsko", pod nim orzeł Kościuszkowski. Niektóre odmiany posiadają wybitą datę: 1915. Cała kompozycja utrzymana jest w charakterze epoki Konstytucji 3 Maja.

b.m. [1915]

srebro patynowane, emalia biała, 4,7x4,7 cm, średnica odznaki 2,5cm

13398

28. Żeton okrągły, jednostronny z orłem w koronie w środku i tłoczonym napisem w środku: "Warszawa 1791-1916. 3 Maj" wydany z okazji 125 rocznicy Konstytucji 3 Maja.

Warszawa 1916

blaszka metalowa, matryca, średnica 2,6 cm

13711

29. Znaczek okolicznościowy wydany w 126 rocznicę uchwalenia Konstytucji 3 Maja. Na ozdobnej nieregularnej płaszczyźnie orzeł w koronie, pod spodem napis: "3/MAJA/1791-1917".

b.m. 1917

znaczek na szpilce, blaszka srebrna, sztanca, 4,2x3,8 cm

13402

30. 2 znaczki kwestowe Towarzystwa Szkoły Ludowej wydane z okazji uchwalenia Konstytucji 3 Maja.

Galicja, pocz. XX w.

Znaczki w kształcie tarczy bialo-czerwonej

1. W środku biały orzeł w koronie, pośrodku pas z napisem: TSL 3 MAJA

2. Pośrodku tarczy biegnie ukośnie biała szarfa z napisem: 3 MAJA; w lewym rogu biały orzeł w koronie, w prawym: TSL.

papier, druk, 4,7x4cm; 3,7x4 cm

6654

31. Znaczek kwestowy "SZKOLE POLSKIEJ ZIEMIA KIELECKA 1916 R." Na odwrocie orzeł w koronie i napis: KON-

- STYTUCJA 3 MAJA 1791. Kolorystyka biało-czerwona.
papier, druk czerwony, 6,3x3,6 cm
10976
32. Nalepka propagandowa w 125 rocznicę uchwalenia Konstytucji 3 Maja. Pośrodku tarcza herbowa z orłem w koronie, werset "Boże Zbaw Polskę". Nad godłem napis: 3ci MAJ, u dołu daty: 1791-1916. W prawym dolnym rogu syg.: H. Paszkowski, Warszawa. Na odwrocie w lewym górnym rogu owalny stempel: Warszawa "RENOMEE" Nowy Świat 48. Warszawa 1916
papier, druk amarantowy, tłoczenia, 13,9x17,1 cm
12904
33. Plakietka okolicznościowa wydana przez Towarzystwo Szkół Ludowych w rocznicę uchwalenia Konstytucji 3 Maja. Pośrodku orzeł w koronie i skrót: TSL, u dołu napis: 3 MAJA.
b.m., po 1918
papier, druk czerwony, 16,6x12 cm
12784
34. Cegielka o wartości 0,50 F na Polski Uniwersytet Robotniczy we Francji, wypuszczona na uchodźstwie w 132 rocznicę uchwalenia Konstytucji 3 Maja. Poniżej górnej krawędzi zarysy zabudowań fabrycznych, pośrodku godło Polski, u dołu narzędzia pracy (łopaty, młoty, kilof, kask, latarnia).
Francja, 3 V 1926
papier, druk, 14x11 cm
12783
35. Cegielka o charakterze nalepki okiennej wydana przez Towarzystwo Szkół Ludowych w Krakowie w rocznicę uchwalenia Konstytucji 3 Maja.
Na czerwonym polu obramowanym dwiema kolumnami i łukiem, orzeł w koronie z tarczą na piersiach. Na tarczy skrót: TSL. Poniżej napis: 3 MAJ.
Kraków, niedat., A.Gr. Ostrowska, Klisz. "Światłocień"
- Papier, druk z grafiki, 21x15cm
13264
36. Cegielka Polskiej Macierzy Szkolnej o nominalne 50 gr. Pośrodku czerwone koło z białym orłem w koronie pośrodku otoczone wieńcem ze zbóż i polnych kwiatów. U góry napis: "P.M.S. Dar Narodowy", na dole: "3-go Maja" [b.m., 1917]
pergamin, druk, 19x14,5cm
13847
37. Cegielka Towarzystwa Czytelni Ludowych wydana w 137 rocznicę Konstytucji 3 Maja. Pośrodku godło Polski na tle regału z książkami, u góry napis: 3 MAJA 1928, u dołu skrót: T.C.L.
Poznań 1928
Tektura, barwny druk z litografii, 27,2x22 cm
12861
38. Cegielka wydana przez Towarzystwo Szkół Ludowych w rocznicę Konstytucji 3 Maja.
Na środku na okrągłym czerwonym polu orzeł w koronie, u góry czerwony napis: 3 Maja 3, u dołu: T.S.L., w tle szary ornament roślinny.
b.m., niedat.
papier, druk barwny, 19,7x14,4cm
12862
39. Cegielka Towarzystwa Szkół Ludowych wydana w rocznicę Konstytucji 3 Maja.
Na środku na tle czerwonych promieni orzeł w locie. Poniżej litery TSL, poniżej czerwony napis: 3 Maja.
Kraków, niedat.
19,8x15,2 cm
12863
40. Nalepka wystawowa "3 MAJA / TSL" przedstawiająca orła w koronie nad dekoracyjnymi elementami roślinnymi w kolorze biało-czerwono-szarym, pochodząca z apteki Mikolascha we Lwowie przy ul. Kopernika 1, 1929
papier, druk, 15,2x19,6 cm
13182

41. Cegielka wydana przez Towarzystwo Szkół Ludowych. Stylizowany orzeł w koronie z tablicą herbową na piersiach, na niej litery "TSL", umieszczony na czerwonym polu pomiędzy dwiema stylizowanymi kolumnami, zwieńczonymi sklepieniem z liści laurowych. Pod spodem czerwony napis: "3 MAJ". Anny Gramatyki-Ostrowskiej, druk: Klisz "Światłocień" w Krakowie.
Cegielka drukowana w celu propagandowym i finansowym (kwesta na dar narodowy "3 Maja").
papier, druk, 23,7x 16,9 cm
11412
42. Cegielka wydana przez Towarzystwo Szkół Ludowych, 1918-1939
na tle czerwonego koła z rozchodzącymi się czerwonymi promieniami orzeł w koronie w locie, u góry białe litery "TSL", u dołu czerwony napis "3 / MAJA"
Litografia A. Pruszyńskiego, Kraków
papier, litografia, 19,9x16,1 cm
11401
43. Cegielka wydana przez Towarzystwo Szkół Ludowych, 1918-1939
na różowo-żółtym tle stylizowany orzeł w koronie, u góry różowy napis: 3 MAJ, u dołu: TSL.
Druk: A. Birutus-Seifert, Kraków
papier, druk, 21x15,2 cm
11404
44. Cegielka wydana przez Towarzystwo Szkół Ludowych, 1918-1939
na czerwonym polu biały stylizowany orzeł w koronie, wokół tarczy wieniec z liści oliwnych. U góry czerwony napis: TSL, u dołu: 3. MAJ. 3.
Projekt Br. Małkowski, odbitka litograficzna Fr. Zieliński w Krakowie
papier, litografia, 20,3x15,9 cm
11405
45. Cegielka wydana przez Towarzystwo Szkół Ludowych, 1918-1939
Na czerwonym tle orzeł w koronie. Tarcza otoczona ornamentem roślinnym. W lewym dolnym rogu czerwone litery: TSL, w prawym napis: 3 MAJA.
Projekt: St. Eliaasz-Radzickowski, litografia Zielińskiego w Krakowie
papier, litografia, 19x15 cm
11402
46. Cegielka wydana nakładem "S.P" ["Słowa Polskiego"] we Lwowie.
Wydrukowana w Drukarni Narodowej w Krakowie [dane fikcyjne], cena 10 rubli.
W środku czerwonej ramki w formie medalika Matka Boska Częstochowska trzyma tarczę z orłem w koronie, w głębi wieża katedry i wieża ratuszowa. W otoku napis: KRÓLOWO POLSKI MÓDL SIĘ ZA NAMI. 3 MAJA.1945.
druk nielegalny, papier, druk, 21x15,2 cm
14014
47. Program koncertu w rocznicę Konstytucji 3 Maja 1791 w wykonaniu Filharmonii imienia Romualda Traugutta.
Wykonawcy: Jerzy Bugaj, Robert Cieśla, Dorota Dobrowolska, Andrzej Ferenc, Stanisław Górka, Kazimierz Gruszczyński, Aleksandra Jasińska, Danuta Stradowska, Barbara Strzelecka, Anna Szulc, Barbara Żarnowiecka;
Scenariusz: Tadeusz Kaczyński. Na stronie 3 podano program koncertu rozpoczynającego się polonezem uroczystym Karola Kurpińskiego (1818), jako ostatnią propozycję Mazurek Trzeciego Maja. Na stronie 4 podano tekst "Mazurka Trzeciego Maja", w prawym dolnym rogu logo Filharmonii.
papier, druk, ss. 4; 21x15 cm
14987
48. Nalepka papierowa Obywatelskiego Komitetu Porozumiewawczego Ziemi Szczecińskiej. Na białym tle wiersz "Witaj majowa jutrzeńko", pośrodku napis: "3 MAJA". U góry gryf szczeciński i litery: "V" (stylizowane z biało-czerwoną flagą) i "OKP", pod nim daty: 1791-1990.
Szczecin 1990 OKP "Solidarność"
papier, druk, 12x8,5 cm
13175

DRUKI ULOTNE

49. Odezwa "Uczcijmy pamięć Konstytucji Trzeciego Maja"
 Podpisana przez Henryka Sienkiewicza, zawierająca apel w sprawie Polskiej Macierzy Szkolnej.
 Warszawa 1916
 Druk, 26,7x20 cm
 4476/U
50. Ulotka informacyjna Polskiego Komitetu "Gramadzjane Biełarusy! Polskij Komitet Ładzic u gety Czaczwerk (3 Maja-18 krasawika) u szkole dla dzjauczat Ministerstwa na Preobrażenskoj ulice Nr 331 gutarku-otczit na belaruskim pra Kanstytucyju tretjjago Maja.[Wejście dla wszystkich wolne. Prosimy przyjść i posłuchać - zaproszenie na odczyt prelekcję na temat Konstytucji 3 Maja].
 Podpo.: Minsk, 20 aprila (3 maja) Iсполnitelnyj komitet po organizacii prazdnowanija Godwszcziny 3 maja.
 Druk.: Ilja Kpłan
 U dołu dopisano atramentem: Mińsk Lit. 3 V 1917
 W jęz. białoruskim
 papier, druk, 25,3x16,5 cm
 4422/U
51. Afisz Komitetu Obchodu Konstytucji 3 Maja informujący o obchodach 126 rocznicy Konstytucji 3 Maja w Mińsku. "W niewoli i kajdanach, pod nahajką czy butem pruskim, łżony i bity naród polski obchodził zawsze tę wiekopomną rocznicę i przekazywał swym pokoleniom obowiązek zachowania hasel Konstytucji Trzeciego Maja, obowiązek święcenia tego". Wstęp jest odezwą do ludności polskiej przypominającej znaczenie Konstytucji dla narodu polskiego. "Rodacy! Sto dwadzieścia sześć lat upływa, gdy wołą narodów Rzeczypospolitej Polskiej powzięte uchwałą pod hasłem "OBY NARODOWI BYŁO DOBRZE". Poniżej program obchodu 3-go Maja.
 Na dole dopisano ręcznie: Mińsk Litewski, dnia 3 Maja 1917
- Mińsk 1917
 papier różowy, druk, 55,8x36 cm
 4429/U
52. Afisz informacyjny o obchodach 126 rocznicy Konstytucji 3 Maja przypomina o historycznym znaczeniu Konstytucji o uroczystościach związanych z obchodami "Grażdanie! W czetwierg 20 aprila (3 maja) polskij narod praznujiet 126 godowszczinu wielikoj konstitucii tretjjago maja..." [Mińsk], 1917
 jęz. rosyjski
 papier różowy, druk, 72x56 cm
 4430/U
53. Odezwa Zarządu Głównego Narodowego Związku Robotniczego "W wielką rocznicę Majową. Robotnicy! Wolności słońce już świta! Chociaż mroźna moc ucisku i przemocy dotychczas nas ciemnym spowija całunem... Śladem wielkich twórców przewrotu, który w dniu 3 Maja Polskę odnowił i przebudował, stańmy do wznoszenia własnego gmachu Wolności!" zawierająca apel do robotników o włączenie się w dzieło realizacji hasel niepodległościowych i społecznych: własny rząd i armia, udział chłopów i robotników w tworzeniu państwa polskiego.
 Warszawa, 3 maja 1917
 odezwa dwustronna, druk, papier czerwony, 25x19,1 cm
 4545/U
54. Afisz "Rodacy! 132 lata już minęło od czasu, gdy przodkowie nasi światli i rozumni, postanowili uczynić z Polski państwo rządne i silne. W tym celu uchwalili ustawę rządową, znaną pod nazwą KONSTYTUCJI, która została uroczystie ogłoszona w d. 3 MAJA 1791 ROKU..." wzywający obywateli RP do obchodów 132 rocznicy uchwalenia Konstytucji 3 Maja i udekorowania okien nalepkami Polskiej Macierzy Szkolnej. Dochód ze sprzedaży nalepek przeznaczono

na "Dar Narodowy 3 Maja na cele oświaty na Kresach".
[Warszawa 1923]

papier różowy, druk jednostronny,
76,5x62,8 cm
4003/U

DRUKI ZWARTE

55. ALBUM ilustrujące uroczysty obchód 125-ej rocznicy Konstytucji 3 Maja. Warszawa: Marjan Fuks, 1916 (Warszawa : ZG Z. Wierzbicki i Sp.). - [2] s., [32] k.tabl.: fot.; 15x20 cm
24919
56. BOGUSŁAWSKI Aleksander
O Konstytucji 3 Maja / Jan Młot [pseud.]. -Wyd. 2. -Warszawa: nakł. "Wyzwolenia", 1917 (Warszawa: L. Biliński, W. Maślankiewicz).- 31, [1] s.; 17 cm.- (Biblioteczka Ludowa; nr 1)
15011
57. CIEPIEŁOWSKI Jerzy
Konstytucja 3-go Maja : materiały do obchodów w 150-tą rocznicę oprac. Jerzy Ciepiewski- Londyn: nakł. Biblioteczki Żołnierskiej, 1941 (London: Druk. Polska).- 55,[1] s.: portr., rys.; 25 cm.- (Biblioteczka Żołnierska; nr 11)
24247
58. CZUJ Jan
Kazanie wygłoszone w kościele X.X. Misjonarzy w Tarnowie w 126-tą rocznicę Konstytucji 3-go Maja / Jan Czuj.- Tarnów: nakł. Autora, 1917 (Tarnów : J. Pisz).- 9 s.; 20 cm
28024
59. DMOCHOWSKI Franciszek Ksawery, KOŁŁATAJ Hugo, POTOCKI Ignacy
O ustanowieniu i upadku konstytucji polskiej 3go maia 1791. Cz. 1-2.- Metz: [b.w.], 1793; 22 cm
Cz.1.: O ustanowieniu konstytucji polskiej 3-go maia 1791.- X, [2], 244 s.
Cz. 2.: O upadku konstytucji polskiej 3-go maia 1791.-308 s.
W książce brak nazwy aut.
6133/1,2 cim
60. DMOCHOWSKI Franciszek Ksawery, KOŁŁATAJ Hugo, POTOCKI Ignacy
O ustanowieniu i upadku konstytucji polskiej 3-go Maja 1791. [Cz. 1-2].- [Wyd. nowe].- W oswobodzonej Warszawie : [Franciszek Salezy Dmochowski], 1830 (Warszawa: w druk. Przy ul.; Elektoalnej).- [3], 232; 293, [2] s.; 18 cm
W książce brak nazwy aut.
20221/1,2
61. DZIEŁO 3 Maja próbą ratowania niepodległości Rzeczypospolitej.- Sulejówek: Fundacja Polonia Restituta, 1991.- 146 s.; 21 cm.- (Niepodległość. Nr okolicznościowy 5)
22866
62. DZIĘCIOŁOWSKI Stanisław
Konstytucja 3 Maja w tradycji polskiej/ Stanisław Dzieciolowski.- Warszawa: Oficyna Wydaw. Epoka. 1991.-170, [1] s.; 21cm
63. EPOKA Konstytucji 3 Maja : materiały z sesji naukowej zorganizowanej w Uniwersytecie Warszawskim dnia 3 maja 1982 r./ red. Stanisław Dubisz.- Warszawa: Wydaw. Stronnictwa Demokratycznego "Epoka", 1983.- 89, [2] s.; 21 cm.- (Wydawnictwa problemowe, ogólnospoleczne i polityczne; t.12)
18602
64. FIEDLER Franciszek
Historyczne znaczenie Konstytucji 3 Maja/ Franciszek Karski [pseud.]- Paryż: PKWN we Francji, 1945.- [24] s.; 20 cm. - (Książka Polska we Francji).
1600
65. FIEDLER Franciszek
Historyczne znaczenie Konstytucji 3 Maja / Franciszek Fiedler. Wyd. 2. - Warszawa: "Książka", 1946.- 43, [2] s.; 20 cm
1599

66. GODOWSKI Jan
Konstytucja trzeciego maja / Jan Godowski.- Hanower: Wydaw. Polskiego Związku Wychodźstwa Przymusowego w Hanowerze, 1946.- 59, [1] s.; 21 cm
22824
67. HANDELSMAN Marcei
Konstytucja Trzeciego Maja r. 1791 / Marcei Handelsman. - Warszawa: Druk. Narodowa, 1937.- 109,[2] s; 18 cm
10808
68. HEJ! strzelcy wraz...: w rocznicę Konstytucji 3-go maja 1791 r.: [pieśni]. - Warszawa [b.w.], 1917 (Warszawa: B. Grabowski).- 16 s.; 17 cm
Opis wg okł.
28675
69. KASPROWICZ Jan
w 126. rocznicę konstytucji 3. maja : przemówienie wygłoszone 2 V 1917, trzeciego roku wielkiej wojny w sali ratuszowej we Lwowie / Jan Kasprowicz. - Lwów : H. Altenberg, G. Seyfarth, E. Wende i Sp., 1917.- 15 s.; 18 cm
24714
70. KĄDZIELA Łukasz
Narodziny Konstytucji 3 Maja/ Łukasz Kądziela. -Warszawa: Agencja Omnipress, 1991.-116 s., [8]. tabl.: faks., portr.; 20 cm
Bibliogr. s. 115-116
23132
71. KONSTYTUCJA 3-go Maja 1791 roku: pieśni narodowe.- Warszawa: druk. B. Grabowskiego, 1916. -15, [1] s.; 18 cm
Opis wg okł.
23871
72. KONSTYTUCJA 3 Maja 1791: Statut Zgromadzenia Przyjaciół Konstytucji [Rządowej 3 Maja z połowy maja 1791 r.] / oprac. Jerzy Kowecki: przedm. Bogusław Leśniodorski.- Warszawa: Państw. Wydaw. Naukowe, 1981.- 135, [1] s.; il., portr.; 20 cm
17689
73. KSIĘGA pamiątkowa setnej rocznicy ustanowienia Konstytucji 3 Maja / zebrał i wydał Kazimierz Bartoszewicz. T. 1-2. -Kraków : nakł. K. Bartoszewicza, 1891 (Kraków: Druk. A. Kozińskiego). -30; 295, [1] s.; 22 cm
16236, 28723/1,2
74. KSIĘGA pamiątkowa setnej rocznicy ustanowienia Konstytucji 3 Maja / zebrał i wydał Kazimierz Bartoszewicz. T. 1-2. - Kraków: nakł. K. Bartoszewicza, 1891 (Kraków: Druk. A. Kozińskiego). -308, 295, [1] s.; 22 cm
28723/1,2
75. LEŚNIODORSKI Bogusław
Konstytucja 3 Maja jako dokument Oświecenia / Bogusław Leśniodorski. -Warszawa "Czytelnik", 1946. -79, [1] s.; cm
605
76. ŁOJEK Jerzy
Geneza i obalenie Konstytucji 3 Maja: polityka zagraniczna Rzeczypospolitej 1787-1792 / Jerzy Łojek. -[Wyd. 1 (w obecnej edycji)]. - Lublin: Wydaw. Lubelskie, 1986. -558, [2] s.; [24] s. tabl.: faks., portr.; 20 cm
W aneksach tekst częśc. fr. i ang. - Indeks
20229
77. ŁOJEK Jerzy
Konstytucja 3 Maja / oprac. Jerzy Łojek. -Lublin: Wydaw. Lubelskie, 1981. -83, [1] s., [2] l. tabl.: 22 cm. - (Dokumenty Naszej Tradycji)
Zawiera faksymile fragmentu Konstytucji 3 Maja oraz pełny jej tekst.
Bibliogr. wydań Konstytucji 3 Maja oraz historiografia s. 82-[84]
17679
78. ŁOJEK Jerzy
Szansa Konstytucji 3 Maja / Jerzy Łojek. -Warszawa: "Głos", 1984. -9 s.; 21 cm
Przedruk z : Studium Społecznej Nauki Kościoła. Z. 23. -Wydaw. bezdebitowe
22289

79. ŁOJEK Jerzy

Upadek Konstytucji 3 Maja: studium historyczne/ Jerzy Łojek; Polska Akademia Nauk. Instytut Badań Literackich.- Wrocław: Zakł. Narodowy im. Ossolińskich, 1976 (Wrocław: WZG 1.) - 321, [2] s., 116 s.: il.; 24 cm

Indeks.- Tekst część. franc.

15050

80. MIKLASZEWSKI Juliusz

Odczyt w stuletnią rocznicę Konstytucji 3 Maja / napisał Juliusz Miklaszewski.- Kraków: nakł. Ignacego Żółtowskiego, 1891.- 52 s.; 22 cm

81. NANKE Czesław

Szlachta wołyńska wobec Konstytucji Trzeciego Maja / Czesław Nanke. - Lwów: Towarzystwo dla Popierania Nauki Polskiej, 1907.- [8], 93 s.; 26 cm. -Archiwum Naukowe. dział 1: Historyczno- Filologiczny; t.3 z.4) 27610

82. OBCHODY i uroczystości Narodowe w Kolonjach / zebrała i oprac. Marja Wiąckowa. Cz.2.- Paryż: Wydaw. Związku Towarzystw im. Piłsudskiego we Francji, 1932.- 32 s.; 25 cm

Opis wg okł.

24932

83. ŚLIWIŃSKI Artur

Konstytucja Trzeciego Maja / Artur Śliwiński. -Warszawa: Komitet Obchodu Rocznic 3-go Maja, 1916. - 54, [1] s.; 18 cm 28722

84. ŚLIWIŃSKI Artur

Konstytucja Trzeciego Maja / Artur Śliwiński. -Warszawa: M. Arct, 1921. - 99 s. il.; 20 cm

6961

85. ŚWIĘTO narodowe Polski Odrodzonej: rocznica Konstytucji 3 Maja. - Poznań: nakł. Towarzystwa Czytelni Ludowych, 1928. -36, [12] s.; fot.; 23 cm

28306

86. TRZECI Maj w Warszawie: materiały z sesji/ [aut. Zdzisław Libera i in.]; do dr. przyg. Hanna Szwankowska; Towarzystwo Miłośników Historii w Warszawie; Muzeum Historyczne m. st. Warszawy. - Warszawa: Polska Fundacja Kościuszkowska, 1992. -165, [1] s.; 20cm. -(Biblioteka Historyczna im. Tadeusza Korzona; 37) 23045

87. USTAWA rządowa : prawo uchwalone dnia 3 Maja 1791. -Warszawa : u P. Dufour Konsyl.: Nadw. J. K. Mci i Dyrektora Druk. Korp. Kad., [1791].; 18 cm faksymile okł.

Faks. 32

88. USTAWA rządowa: prawo uchwalone dnia 3 Maja, roku 1791. -Warszawa: Zamek Królewski, 1991. -36 s.; 17 cm

Przedruk fotooffset. z oryg.: Warszawa: W drukarni Uprzywilejowanej M. Grolla, Księgarza Nadwornego J. K. Mci, 1791 27383

89. WITAJ majowa jutrzeńko...: Konstytucja 3 Maja w pieśni i piosence: uroczysty koncert z okazji 200 rocznicy wiekopomnej Ustawy Rządowej: [program]/ Tadeusz Kaczyński; reż. Maciej Rayzacher. -Warszawa: Teatr Wielki, 1991. -[16] s.; faks.; 23 cm

26106

90. ZARZĄD Miasta Stołecznego Warszawy Okólnik nr 22: w studwudziestopiątą rocznicę ogłoszenia Konstytucji 3 Maja. - Warszawa: Zarząd m. stoł. Warszawy, 3 maja 1916. -7 s.; 25 cm

Pr 1766

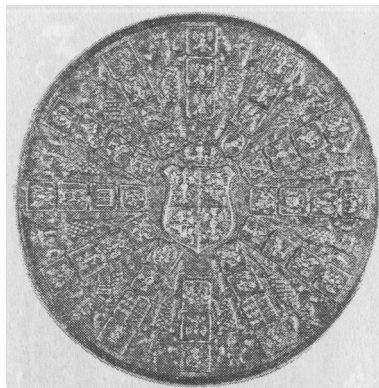
91. W 190 [STODZIEWIĘĆDZIESIĄTA] rocznicę uchwalenia Konstytucji 3 Maja.- Warszawa: Instytut Wydawniczy Związków Zawodowych, 1981 (Warszawa: IWZZ). -115, [1] s.; 17 cm

Zawiera: Ustawa rządowa: prawo uchwalone dnia 3 Maja 1791

23191

Jan Ludwik, Wolfgang Lauerowie:
Medal jubileuszowy w stuletnią rocznicę Konstytucji 3 Maja 1791, 1891, awers.

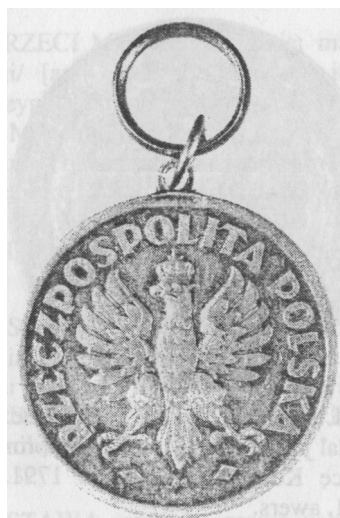
Jan Ludwik, Wolfgang Lauerowie:
Medal jubileuszowy w stuletnią rocznicę Konstytucji 3 Maja 1791, 1891, rewers.

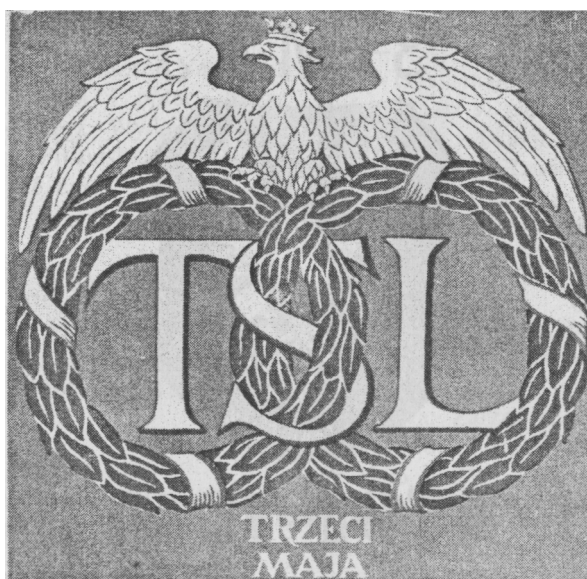
Nalepka z 1916 roku.

Medal 3 Maja, 1925, awers.

Medal 3 Maja, 1925, rewers.

Cegielka Towarzystwa Szkoły Ludowej

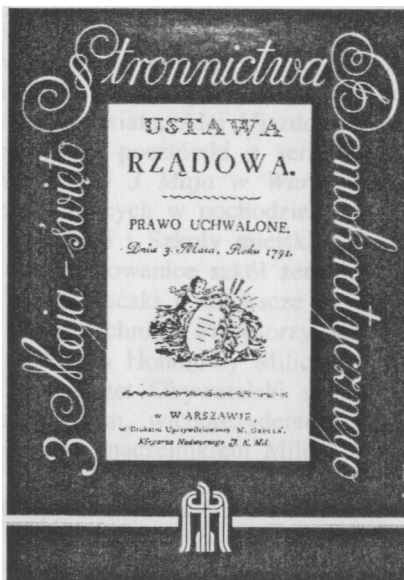

Cegielka Towarzystwa Szkoły Ludowej

Cegielka Towarzystwa Szkoły Ludowej

Reprodukcje – Tadeusz Stani.

Plakat Włodzimierza Terechowicza, 3 Maja. Święto Stronnictwa Demokratycznego, 1981.

NN, Sejm Czteroletni 1788-1792, plakat z 1988 roku.